

pleging
en, om
er ook
nopen
de Zie-
aken.
isch, en

opgaan
rkaam-
gen, dat
dat is
racting,
te kun-
id," zou
ze aan
de zelf
uets bui-
der niet

dat wie
erger is
ort, dat
oof ver-
et eigen
toe. Dat
kzaam-
te we-
et ge het
it buiten-
ngewone,
het echte
winnende
a mag die
veel min
men het
at mede-
en wat een
in haar

tot dezen
kring zijn
te komen,
vindt, en
gd wordt,
et zich in
en volgen

te anders
e bejide-
en, om in
anbrekt.
te heel iets
hting bin-
hrstelijke
n, plichts-
iets rekke-
ng zoeken
ke terrein.

nst, die de
erd steeds
bed; doch
erheid van
hten.
in drie

deling tus-
atloopt op
Bediening
in de ab-
relieke deel
naar niets
en zelfs
en mond

onderwer-
de predi-
waarin de
omt.
derde of
st der ge-

bestaande
n, laten we
niet in elke
voorkomt.
ristenheid
de Predi-
heid: Een
heid, om
dag na de

der gebed-
dat één
nood des
is: 1°, de
en 2°, het
n dus zeg-
van den
te in het
belijdenis.
d van den
atie. En
el het alge-
Christen-
zeer alge-
et God ge-
is niet in
wordt dat
de bede om

tenst, dat
alleen
redicatie.
gie saam-
De Be-
in het ge-
d dat zoel
formulier.
e Liturgie
et één is
gers, lang
e. Toch is
an genoeg

zame betekenissen om de inlassching van
tweeërlei formulier te rechtvaardigen.
Opmerkelijk daarentegen is in beide for-
mulieren de zeer beperkte korthed van het
eigenlijke gebed vóór de predikatie.

In het lange formulier bestaat dit alleen
uit deze woorden:

En voor het kortere is dit gebed vervat
in deze woorden:

Wij ons ook uw heilig Woord naar uwen God-
delijken wil te verstaan geven, opdat wij daaruit
leeren al ons vertrouwen op U alleen te stellen, en
van alle schepselen af te trekken. Dat ook onze
oude menschen met alle zijne begeerten van dag tot
dag meer gekruistig worde, en dat wij ons U op-
offeren tot een levend dankoffer, ter eere van uwen
heiligen naam, en tot stichting van onzen naasten.

Wij ook genadiglijk bekeken allen die nog van
uwe waarheid afwijken, opdat wij U algeheel
eendrachtiglijk dienen in heiligheid en gerechtig-
heid alle de dagen onzes levens.

Dit gebed is dus in het korte formulier
nog iets langer. In het brede formulier
17 regels, in het kortere 17.

Beide malen echter onderscheidt dit ge-
bed zich hierdoor, dat het zich richt op
een bepaald doel, t. w. de predikatie.

Het is een afbilden van God, dat de
predikatie geve wat ze geven moet, en dat ze
aldus vrucht in de Gemeente drage.

Anders niet.
Geen breede ontboezeming, geen gebed
voor de nooden der Christenheid, geen
gebed voor bepaalde personen. Dat alles
komt in het gebed na de predikatie.

Men zal overgaan tot de predikatie.
Doch nu ontwaakt het besef, dat deze son-
der Gods zegen mislukken moet en niet
geleiden kan. En zoo gaat de vergadering
der geloovigen in het gebed, om van God
een goede predikatie, een predikatie die ter
zake dient, een predikatie waarin Zijn
Woord zal uitgaan, en op die predikatie
de vrucht af te smeecken.

En dat alles kort, zakelijk, niet adfwa-
lend, gericht op dat één eendooel.

Op dit punt echter is onder ons allengs
een geheel tegenovergestelde gewoonte in-
geslopen.

Wat naar de bedoeling van onze vaders
een kort gebed om zegen op de predi-
catie zou zijn, is van lieverlede soms geheel
van die predikatie losgemaakt, en een
zelfstandig gebed, meest van zeer langen
duur, geworden.

Oorspronkelijk bedoeld als gebed van
een of anderhalf minuut, dijde het thans
niet zelden uit tot tien minuten en meer.

Het is nu een afzonderlijk stuk van den
Dienst geworden, dat met de predikatie
slechts in zoverre in verband staat, als
de voorbieder vanzelf het meest vervuld is
met wat hij gered staat in zijn predi-
catie te gaan ontwikkelen; een samenhang
die intusschen daarom meest verloren gaat,
overmits de opgave van den tekst veelal
eerst op dat groote gebed pleegt te volgen.

Want het groote gebed, het eigenlijke
gebed van den Dienst, wordt thans metter-
daad vóór en niet na de predikatie ge-
houden. Na de predikatie wordt het gebed veelal
veelmeer bekort.

Naar onze Liturgie is er een gebed met
het oog op de predikatie van 10 à 15 regels,
en na de predikatie een lang gebed van 200
en meer. Thans daarentegen is het groote
gebed, eer men aan de predikatie toekomt,
soms 300 à 400 regels groot, en slinkt het
nagebed vaak tot 50 à 60.

van het Woord zij; en voor wat degemeente
aangaat, dat ze dat Woord aanneeme en
een vrucht des Woords voortbrengt.

Dat nu kan, en behoort, geen lang gebed
te zijn.

Maar heeft men nu den tekst van te
voren aangegeven, zoodat de gemeente
weet, welk Woord Gods voor haar behan-
deld zal worden, dan kan dat er toe leiden,
om biddend de gemeente in den gedachten-
gang van dat bepaalde Woord in te leiden,
de geheiligde stemming voor dat bepaalde
Woord voor te bereiden, en alzoo den ernst
en het hoog belang van dat Woord voor het
aangezicht Gods op het hart te binden.

Dat schijnt ons toe de verzoeking te
moeten zijn tusschen het zeer korte gebed
onzer vaders, en het brede gebed, waar-
aan we thans gewend zijn.

Alleen zoo echter, dat het gebed geen
korte preek vooraf worde, en vooral niet
door eindeloos rekken de aandacht afmatte,
die vóór de predikatie juist opgewekt moet
worden.

Recensien.

L. G. C. Ledeboer in zijn leven en arbeid,
geschiedt door J. H. Landwehr, predikant te
Rotterdam. Leiden. D. Donner.

Zoo luidt de titel van een tamelijk breede
en met veel zorg bewerkte studie, waarmede
Ds. Landwehr de literatuur over onze Vader-
landsche Kerkgeschiedenis verrijkt heeft. In
XI hoofdstukken met welgekozen opschriften
heeft de auteur zijn stof uitnemend geordend.

Hij schetst Ledeboer's afkomst en jeugd. Zijn
verkeer aan Leiden's academie en de geschrif-
ten, die hij als student vervaardigde tijdens
den Belgischen opstand. Zijn ambtelijk en huise-
lijk leven als predikant van Benthuizen. Zijn
breuk met het Herv. kerkgenootschap, die
door hem nimmer betreurd is, en zijne afzet-
ting door het Prov. kerkbestuur. Zijne aanraking
met de Chr. Afgescheidenen en zijne breuk
met hen wegens de aanvrage om vrijheid van
godsdiens als Chr. Afgescheidenen, waaraan
Ledeboer nimmer in is medegegaan. Zijne
verhouding en die van zijne opvolgers Van
Dijke en Bakker tot Budding. Zijne onderhan-
delingen met A. van der Linde.

In een hoofdstuk „Ledeboer en de Ledeboer-
nen" wordt zijn arbeid buiten de gemeente, de
gemeenschap tusschen de Ledeboer'sche ker-
ken en hare geschiedenis tot op heden beschre-
ven en in enkele trekken het leven der Lede-
boer'schen in 't huizegen, in maatschappelijk,
staatkundig, kerkelijk en geestelijk opzicht ge-
schetst.

Dan volgt een volledige lijst van Ledeboer's
werken en een bespreking daarvan. Het laatste
hoofdstuk beschrijft zijn levensavond en dood,
waarna een reeks van Bijlagen, meest betrek-
king hebbend op Ledeboer's afzetting door de
kerkelijke besturen en op vonnissen, waarmede
men hem en zijne volgelingen wegens hunne
godsdiensstoefeningen getroffen heeft, deze be-
langrijke studie besluit.

Veelszins heeft Ds. Landwehr het portret
van Ledeboer met sympathie getekend. Om
zijne innige godsvrucht, zijn ernstige beoefene-
ding, zijne diepgaande kennis van het geeste-
lijke leven, en om zijn kerkelijk standpunt waar-
deert hij hem zeer.

Maar ook verleet hij zijne gebreken niet.
Ledeboer was te veel gevoelzaam; had son-
derlinge manieren; studeerde zeer weinig;
gebruikte in zijne prediking soms platte taal
en verkondigde veel meer wat in zijn eigen
ziel omging, dan dat hij nauwgezet het Woord
Gods uitlegde, en Ds. Landwehr had de schade-
lijke gevolgen hiervan in de geschiedenis der
Ledeboer'schen duidelijk uitkomen.

Veel geschrevene bronnen konden voor dit
werk met geradpleegd worden, maar Ds.
Landwehr wist deze leemten aan te vullen door
getuigenissen van nu nog of althans voor korten
tijd nog levende personen, die met Ledeboer
in nauwe betrekking gestaan hebben, en hij
maakte van deze getuigenissen een voorzichtig
en oordeelkundig gebruik.

Zijn arbeid zal door hen, die belangstellen
in Nederlands kerk en hare geschiedenis, met
ingenomenheid ontvangen worden en voor de
toekomstige teboekstelling van de vaderlandsche
kerkhistorie der 19^e eeuw rijke vrucht afwerpen.

Het leven van Francis Ridley Havergal door
hate zuster Maria V. G. Havergal. Vertaald
door S. C. Bokhandel voorheen Hooft en
Wormser. Amsterdam—Pretoria.

Een boek, dat er keurig, smaakvol uitziet.
Het is een vertaling van een Engelsch werk
in zuiver, vloeiend, klankvol Nederlandsch. Er
is in beschreven het leven van een begaafde
Engelsche vrouw, die als schrijfster, componiste
en dichteres in Christelijke kringen naam ge-
maakt heeft, ook buiten haar vaderland.

En dan is in hoofdstuk dit leven gescherst
naar zijne verborgene, inwendige zijde, waartoe
de uitgebreide correspondentie van Mrs. Havergal
in staat stelde.

denker te Bremen. Tweede deel. Bokhandel
voorheen Hooft en Wormser. Amsterdam
Pretoria.

Ook dit is, wat het niterlijke aangaat, een
keurig werk en tevens is het Duitsche origineel
in zuiver en vloeiend Nederlandsch weergegeven.

Het is, zoo als uit den titel blijkt, het tweede
deel van Funcke's autobiographie en het be-
schrijft zijn leven van den tijd af, dat hij na
volbrachte academische studie als hulprediker
optrad tot op heden, nu hij nog steeds als
predikant van de Friedlandkerke te Bremen
werkzaam is.

Als ik dit werk met het hierboven bespro-
kene vergelijk, dan staat het Engelsche hierin
hooger, dat er meer diepgaand geestelijk leven
in spreekt, maar moet aan Funcke's werk de
voorkeur gegeven worden, omdat hij ruimer
blik heeft en u meer het rijke, volle menschen-
leven naar alle zijden en op verschillend terrein
laat zien.

En Funcke doet dit ook als een Christen;
daarom betitelt hij zijn boek „Gods leidingen
in mijne levensgeschiedenis," en de inhoud be-
antwoordt aan dien titel.

De stijl van dezen schrijver is bekend. Hij
schrijft boeiend en onderhoudend. Geleest hem
gemakkelijk. Hij is een man van veel ervaring
en levenswijsheid. Daarom kan ook uit dit ge-
schrift veel geleerd en met het hartelijk aan-
bevolen worden. Maar Hollandsche Calvinisten
zullen toch wel merken, dat er tusschen hunne
en Funcke's religieuze beginselen heel wat ver-
schil is, en bij hartelijke erkenning van hetgeen
ons met hem als Christenen gemeen is, zullen
wij toch het goud van eigen belijdenis voor dit
Duitsche zilver niet willen verwisselen.

WIMMOA.

Voor Kootwyls Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van Ds. G.
Vlag te Nijkerk nagekomen Unieff / 2.50;
uit Hilversum, door den heer J. D. Deenink
/ 10; van den heer N. N. te Stad aan het
Hartingvliet, met hartelijk schrijven / 25.

In hartelijken dank ontvangen.

Dringend verzoeken wij den vrienden, onze
scholen, die zoo groote behoefte aan steun
hebben, te willen gedenken.

D. HULLEMAN,

Kootwyls. Penningmeester.

Uit de Pers.

De heer W. Hovy, gedelegeerde van onze
Regering op het Congres voor Armenzorg,
heeft in het Tijdschrift voor Armenzorg, dat
sedert een half jaar, onder redactie van Dr. De
Dompierre de Chaulieu uitkomt, van dat
Congres dit korte bericht geplaatst:

Die als lid van bovenstaand Congres naar Parijs
gegaan is, in de hoop grondige discussien bij te
voeren, zooals wij die ten onzent gewoon zijn, zal,
naar ik vrees, onvoldaan zijn teruggekeerd. Onze
Fransche vrienden, die het initiatief hebben ge-
nomen dit Congres te organiseren en met be-
wonderwaardigen ijver voor te bereiden, hebben
hun taak zoo breed opgevat, dat het aantal onder-
werpen, dat den leden ter overweging werd aan-
gebooden, veel te groot was om zelfs eenigszins gron-
dig bespreken te worden. Een goede zaak was, dat
die onderwerpen bijna allen in referaten waren be-
handeld, welke vooraf den leden waren bezorgd,
zoodat deze dan ook overstemd werden door tal
van geschriften, van welke ik enkel zij vóór den
aanvang der zittingen kennis moesten nemen om
eenige opinie over de conclusien te kunnen hebben.

Daar er 4 secties waren, moest men zich wel
bepalen één daarvan bij te wonen. Wij althans,
als gedelegeerden van de Nederlandsche regering,
necnden het beste ons doel te bereiken door op
die wijze den arbeid te verdeelen; en zoo werd
mij de tweede sectie ter bijwoning toegewezen.

Ik heb mij niet te beklagen gehad, vooral niet
wegens gebrek aan stof. Niet minder dan 19 ver-
schillende onderwerpen werden behandeld, die aan-
leiding gaven wenschen uit te spreken en die aan
de algemeene vergadering voor te stellen opdat
die tot wenschen van het Congres mochten worden
gecreëerd.

Al de onderwerpen in mijne sectie hadden be-
trekking op ondersteuning van hulpbehoevenden,
hetzij door verpleging of door onderrichting. De
gewone verpleging van behoeftekranken in hospi-
talen of gasthuizen werd verondersteld als ge-
noegzaam geregeld te zijn bij de Wet. Daarover
werd weinig gesproken, alleen werd de wensch
uitgesproken, naar aanleiding van een klein hospi-
taal ten platten lande, dat door particulier in-
itiatief was opgericht te Arès in het departement
Gironde dat meer aandacht mocht worden ge-
schonken aan het groote nut, dat dergelijke stich-
tingen kunnen hebben in streken, waar geen steden
van eerig aanhang zijn, mits zij staan onder
leiding van een kundigen geneesheer.

Des te meer werd de aandacht geschonken aan
de verpleging van krankzinnigen, idioten, zieke
lijders, melaatschen, lijders aan vallende rieting,
de verzorging van ouden van dagen invaliden en
ongeneeslijken. Ook werden de hulpbehoevende
kraamvrouwen niet vergeten, welke niet naar gast-
huizen gingen vóór het kraambed, doch liever
thuis bleven, en die in hare omstandigheden zoo
veel behoefte gevoelden aan een helpende hand;
terwijl ook de bliek werd gericht naar zoovele be-
hoeftekranken, die wegens armoede vaak ver-
stoken bleven van voldoende medicinale hulp, en
de bewoners deze vaak op zeer verre afstand en
tegen hooge betaling zoeken moesten; waarin
noodzakelijk verandering moest gebracht worden
door Rijk of gewestelijke subsidie, waardoor de
verzuiging van een geneesheer werd mogelijk ge-
maakt. Ook kwam nog aan de orde het verliezen
van eerste hulp in nood, en werd de wensch uit-
gesproken, dat het publiek meer op de hoogte ge-
bracht werd van hetgeen in onderscheidene om-
standigheden kan worden gedaan, om zoovele
mogelijk ernstige gevolgen af te wenden. Hier toe
zouden populaire geschriften ook een onderwerp
dient kunnen zijn, terwijl anderzijds ook de op-
einding van verplegend personeel werd besproken
en de wenschelijkheid van oprichting van scholen,
waarin deze personen werden opgeleid en daarna
geplaatst, om eenmaal te kunnen komen tot
dien toestand, dat alleen gediplomeerd personeel
voor de verpleging in de gasthuizen zou worden
toegelaten.

Bij de behandeling der vraag wat op het gebed
van onderwijs en opvoeding door de liefdadigheids-
moest worden behartigd, bleef het gewone lager
onderwijs aan de kinderen des volks buiten be-
spreking. Men vestigde zijn aandacht meer speciaal
op de achterlijken, blinden en doofstommen, aan-
zien voor deze betoengende verpleging en ood-
was wilden zij niet verstoeken blijven van de
middelen, die hem in staat stellen ook een plaats
in de maatschappij in te nemen. D noodzakelijk
heid van de stichting van aparte scholen f klas-
sen voor achterlijke kinderen werd algemeen ge-
voeld en de wensch uitgesproken, dat in de grootere
steden, waar zulks nog niet was geschied, ten
spoedigste dergelijke inrichtingen in het leven zou-
den worden geroepen. En wat de doofstommen en
blinden betrof, zoo werd het groote gewicht in het
licht gesteld, dat hunne ontwikkeling door degelijk
onderwijs naar hunne bevattings, van af hun eerste

jeugd worde bevorderd. Men wenschte aan die
inrichtingen van onderwijs te verbinden vakscholen
om hen voor een beroep of bedrijf te bekwaamen.
Voor de minst ontwikkelde onder de doofstommen
achtte men het landbouwbedrijf het meeste aan-
bevelingswaardig, waartoe landbouwscholen op het
platte land voor hen zouden moeten opgericht
worden. Verder werd nog een bespreking gewijd
aan de beste methoden, bij het onderwijs hoofd-
zakelijk van doofstommen, te volgen, en de wensch
uitgesproken, dat normaal scholen werden gesticht
om geschikt helpend personeel op te leiden voor
het onderwijs aan doofstommen en blinden.

Men zal mij wel toegeven, dat zulk een aantal
onderwerpen onmogelijk grondig kon worden be-
handeld, vooral wanneer men in aanmerking neemt
dat alleen de ochtendzittingen daaraan konden
worden gewijd. In het geheel waren er 5 ochtend-
zittingen, elk van $\pm 3\frac{1}{2}$ uur, samen dus 12 à 13
uur. Ik zeg niet te veel, wanneer ik beweer dat er
onderscheidene onderwerpen zijn ter tafel gebracht,
die gewichtig genoeg waren, om daaraan alleen al
den beschikbaren tijd te wijden.

Toch was het een heerlijk schouwspel om aan
te zien, dat zoovele mannen en ook vrouwen, uit
verschillende landen samen gekomen, met zooveel
ernst de nooden der maatschappij bespraken en
middelen trachten te beramen om heling aan te
brengen en het lot der lijdenende te verlichten. De
discussien getuigden meestal van ernst en over-
tuiging, en uitnemende persoonlijkheden waren
tegenwoordig en namen een zeer werkzaam aan-
deel in de besprekingen. Dat de oud president der
Republiek, de heer Casimir Périer, niet alleen in
naam Voorzitter was, maar zich geheel en al heeft
gewijd, eerst aan de zeer omvangrijke voorberei-
dingen en daarna aan de leiding der Vergaderingen
en een waardige ontvangst der buitenlandse ge-
delegeerden en overige Congres leden, teekent zeer
scherp het karakter van dezen maatschappelijk zoo
hoog geplaatsten man, en heeft hem ons aller
warme sympathie verzekerd.

Aangenomen was het ook, om te mogen consta-
teren, dat vele van de behandelde onderwerpen
in ons goede land sedert vele jaren niet alleen een
punt van nauwgeette studie hebben uitgemaakt,
maar ook met goed gevolg in praktijk zijn ge-
bracht. Met een goede conscientie en zonder zelf-
verheffing mochten wij getuigen, dat wij ons niet
voor den nabuur behoelden te schamen, wat even-
wel gezinsam wij zeggen, dat er voor ons niet nog
veel te leeren was.

Van harte hoop ik, dat vele van de gewichtige
zaken, die nu slechts aangestipt konden worden,
verder een punt van studie zullen uitmaken, niet
alleen in Frankrijk maar ook bij ons en in vele
andere beschaaft landen, opdat ook van dit
Congres nog een vrucht ten goede moge worden
ingeogst.

De opmerking van den heer Hovy is vol-
komen juist, dat de gedachtenwisseling op zulke
Congressen niets beteekent, en dat zulke Con-
gressen in het Buitenland meestal in zake het
debat lager staan dan bij ons.

Toch hebben ze ook zoo hun nut.

Ze leiden tot juist geformuleerde verkla-
ringen, toegelicht in heldere referaten, en bren-
gen voort uit alle landen de matadors in
vriendschappelijke aanraking. En wat het debat
betroft, ligt het wel in den aard der zaak, dat
dit veel beter vlot onder één volk, in de land-
taal, en met het oog op volkstoestanden die
in concreet beeld voor ieders geest staan.

Beide de nationale en de internationale Con-
gressen van dien aard hebben hun eigen
aardige licht en schaduwzijde.

Officiële Berichten.

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te
Brussel verzoekt vriendelijk aan de kerkeraaden
der Gereformeerde kerken in Nederland, om
opgave van naam, en zoo mogelijk adres, van
leden hunner kerk, zoowel doop- als bekeer-
lingen die naar Brussel vertrekken.

Namens den kerkeraad.

J. H. M. G. WOLF, Præsident.
G. VAN DER AAL, Scriba.

Brussel, 30 November 1900.

Buitenland.

Afrika. De houding der Kaapsche
predikanten in zake den oorlog.

De bladen hebben ons gemeld, dat de
Afrikaanders in de Kaapkolonie steeds meer
neiging betoonen, om het voor hunne verdrukte
broeders in den Oranje Vrijstaat en in de
Transvaal op te nemen. De predikanten van de
Nederl. Hervormde Kerk nemen aan die
beweging geen gering aandeel.

De leeraars van genoemde kerk hielden in
het begin van November 11. een conferentie
in de Kaapstad, waar besloten werd, in beho-
orzaamheid aan Gods Woord, met het oog op
het schandelijk optreden van de Engelsche
legermacht, tegenover de kerk en tegen priva-
personen „de zaak in ernstige overweging te
nemen en middelen en wegen te zoeken, om
een noodzakelijk onnueker te weeg te brengen."

Nu beteekent het nemen van een dergelijke
resolutie op zich zelf nog niet veel. Maar de
devoering door enkele predikanten daarbij
gehouden, doen ons zeggen: er scheelt niet veel
aan, of de predikanten gaan openlijk tegen het
Engelsche gouvernement opstand prediken. Zoo
sprak de predikant Steytler uit de Kaapstad bij
de gelegenheid: „Wanneer ik nog trouw ben
aan de Engelsche kroon, dan is het omdat ik
moet! Ik wil dat niet verbergen, de geheele
wereld mag het weten." Daarop klaagde hij
de Engelsche regering aan, dat zij en niet de
Boeren republieken de verantwoordelijkheid
draagt van den oorlog. Hij beschuldigde het
militaire bestuur, dat het de predikanten aan
hunne gemeenten ontrukte had, omdat het bleek,
dat zij te veel invloed uitoefenden, en toch
waren het juist de Hollandsche predikanten,
die al hun invloed hadden aangewend om de
revolutie in het land niet verder te laten door-
werken. Zulke dingen vergeet men niet in één
nacht. Er zou niet eerder vrede in het land
komen, dan wanneer de Republieken hunne
vrijheid wederkregen. Ook sprak Ds. Steytler
van walgelijke gruwelen die door de Engelschen
begaan werden, voor welke zich zelfs Turken
zouden schamen. De schaamte vloog hem in
het aangezicht, wanneer hij bedacht, dat zij
gepleegd werden door een natie, die hij tot
hiertoe zoo hoog had geacht.

Wierloze vrouwen en kinderen werden uit
huis en hof de wildernis ingejaagd, hun have
en goed werd door een wilden soldatenhoop ver-
brand. Eeuwig haat met de moderniteit inge-
geven, zal het gevolg van deze schanddaden
zijn. Engeland zou in Zuid Afrika een tweede
Ierland krijgen, en de rust zou niet eerbereid
worden, voordat het geheele land van Eng-
land afgevalen is. Hij besloot zijn rede met
de woorden: „Hier sta ik, God helpe ons,
Amen."

Andere predikanten spraken in denzelfden geest.

Ds. Neethling deelde mede dat hij een boeren-
vrouw had moeten troosten, toen deze hem
verhaalde, hoe de Engelschen haar uit het huis
in het woeste prairieveld gedreven hadden om
daarna de woning in brand te steken. In hare
vertwijfeling had de ongelukkige uitgeroepen:
„O, gij moordenaars en brandstichters, God zal
u straffen, want Hij is de beschermder der vrou-
wen en der hulpeloozen; tegen deze en niet
tegen vrouwen strijdt gij thans, en dat is een
strijd tegen God."

Uit alles blijkt, dat er iets in de Kaapkolonie
gist. Het feit dat een predikant durft spreken,
gelijk Ds. Steytling sprak, zegt reeds veel. De
voorspelling van den Engelschen publicist W.
Stead, nl. dat de tegenwoordige oorlog zou
uitloopen op het verlies van al de Engelsche
kolonien in Zuid Afrika, zal wellicht eerder dan
men verwacht had in vervulling gaan! De
Heere geve het!

In Engeland wordt de stemming van liever-
lede anders; doch wanneer men gaat bemerken
dat er kans bestaat om ook de Kaapkolonie
te verliezen, zullen ook zij, die een weerzin
hebben in den thans gevoerden oorlog, voor het
grootste deel wel weer Chamberlain gaan steu-
nen. De veranderde stemming in Engeland komt
voort uit het ontzettend groote getal slacht-
offers dat de oorlog eischt; uit de enorme som-
men die hij vergt, en uit de groote inaanthele
schade die verschillende personen, vooral be-
merkt van mijn aandeelen, lijden. Doch men
bemerkt er nog zoo weinig van, dat de schuld
die de Engelsche regering maakte tegenover
de Zuid-Afrikaansche republieken, gevoeld wordt.
Daaruit is het te verklaren, dat men in Engeland
begeert dat het moorden ophoude en dat door
de diplomatie geschieden zal, wat men tot
hiertoe niet door geweld van wapenen kon ge-
daan krijgen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

ZWERVELINGEN.

II.

Over de verschansing van de Zwaarte Arnd
geleund, met strakken blik voor zich zittende,
stond een man te staren naar de kust, die
langzamerhand uit zijn oog verdween. Hij had
niet met hand of hoed tot afscheid gewuif.
Ook lette hij niet op de beweging om hem
heen. 't Was als ging 't hem niet aan wat daar
ginds of op het schip geschiedde, en als waren
zijn gedachten elders.

De man zag bleek. Hij was niet groot van
gestalte en heel zijn voorkomen teekende zoo
niet zwakteit dan toch afmatting. Het zwaar,
donker haar, dat onder de muts te voorschijn
kwam, stak, evenals de dichte, zwarte baard,
sterk af, bij de ver van kleureng wangen en het
blanke voorhoofd. Zijn bruine oogen hadden
gloed noch levendigheid, terwijl hij daar als
wezenloos tuurde in de verte, en slechts nu en
dan met de hand over het gezicht streek. Die
hand was blank en fijn, en behoefde zeker niet
aan iemand die gewoon was zwaar werk te land
of ter zee, te verlichten. Trouwens ook de kleed-
ding bewees dat, die, schoon tamelijk verslet-
ten, toch nog, dat de drager een heer was.
't Woord beteekende toen meer dan nu. —

De man van wien we spraken heette Niko-
laas Pietersz, en was niet ouder dan dertig jaar,
al kon hij op 't oog en bij de doorzigtigheid
van een veertiger. Dat hij niet zoo groote on-
verschilligheid Hollands kust had vaarwel gezegd,
dat er niemand was geweest, om hem 't waar-
wel toe te roepen, had goede redenen. Om die
en nog meer recht te begrijpen, is 't noodig,
dat we zeggen wie Nikolaas Pietersz was, en
hoe hij er toe was gekomen met de Zwaarte
Arnd het Spanjaardsgat uit en de wijde zee in
te gaan.

Een jaar of dertig vóór den tijd waarvan we
nu spreken, was in ons vaderland de strijd
begonnen tegen Spanje. 't Was een vreeselijke,
hange kamp, die, gelijk welbeschouwd de
meeste groote oorlogen, 't belang van lijf en
ziel beide gold. Bij dezen was dit echter al
bijzonder duidelijk, gelijk we hier niet nader
behoeven aan te toonen, wij ieder het wel
weet. Terecht kon de dichter van 't Wilhelmus
van Nassauwen zeggen, gelijk velen met hem:

In Godes vrees te leven
Heb ik altijd betracht,
Daarom ben ik verdreen,
Om land, om luid' gebracht.

(De laatste regel wil zeggen: Van land en
voik beroofd. Iemand „om iets brengen" be-
duidde oudtijds hem er van berooven, 't hem
ontnemen. Tegenwoordig is 't bij ons alleen
nog over in „om het leven brengen").

Aan de kust van Zeewusch Vlaanderen leefde
destijds een welgestelde visscher, Gerrit Pietersz
geheten. Hij had twee flinke schepen en ver-
diende goed geld. Toen de nieuwe leere d. l. de leer
der waarheid naar Gods Woord in Vlaanderen
doordrong, en duizenden aldaar het Evangelie
van Gods genade in Christus met vreugd aan-
namen, had ook Gerrit Pietersz het oorengeld
tot de woorden der rondreizende verkondigers
van het Evangelie. De Heere God deed het
zaad des Woords bij hem en zijn vrouw in de
goede aarde vallen en ontkiemen, en zoo kon
onze visscher dan ook van harte denzelfden
weerklink geven als de „Echo" uit dien tijd,
waar we onlangs van spraken:

„Wat brengen de predikanten die daar buiten
prediken voort.
Gods Woord.
Maar waar dat Woord komt, ontstaat, de
Heere Jesus zegt het ons, strijd, strijd tusschen
de wereld en het rijk Gods. Gerrit zou evenaren
wat zijn landgenoot, de martelaar Jan Herre-
wijn, in zijn laatste ure, getuigde: „Zoo loont
deze ellendige wereld de dienaren Christi:
Eertijds toen ik er vroolijk op liep leefde liet
ze mij met rust. Nu ik God vrees, voert ze mij
te dood."

En tijd lang ging het nog goed, doch toen het
bekend werd, dat Pietersz tot de ketter's
hoorde, en niet meer ter mis maar ter preek-
ging, laatste de toorn der priesters tegen hem
los, die aan de Roomsche kerk den rug had
toegekeerd. Alva kwam in het land,